

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอุดมศึกษามีหน้าที่ผลิตคนเพื่อออกไปพัฒนาประเทศ ในการพัฒนาประเทศนั้น จะต้องพัฒนาคนก่อน ผู้ที่จะต้องได้รับการพัฒนาได้แก่นิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศและเป็นประชากรส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่อยู่ในวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ และแนวคิด มีสติปัญญาโดยเฉลี่ยสูงกว่าบุคคลในวัยเดียวกันมีความกระตือรือร้นและอุดมการณ์สูง เมื่อเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยมีความคาดหวังสูง ชอบศึกษาหาความรู้ ความอซากรู้ อซากรู้เห็น ชอบค้นคว้าใฝ่ถามต้องการอิสรภาพ สนใจการเปลี่ยนแปลงและนิสิตนักศึกษามีความมุ่งหวังและทัศนคติต่อมหาวิทยาลัยโดยคาดหวังว่ามหาวิทยาลัยจะให้ความรู้คุณธรรม ใ้วิถีการที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในการทำงานสอนให้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างสมบูรณ์ขึ้น (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530; สวัสดิ์ สุคนธรังษี, 2518) แต่เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้ามาอยู่ในสถาบันการศึกษาแล้ว มักประสบปัญหาหลายด้านอันเป็นผลกระทบกระเทือนถึงความสำเร็จ และความก้าวหน้าทางการเรียนปัญหาส่วนมากของนิสิตนักศึกษาคือปัญหาด้านการเรียน การเลือกวิชาเรียน การเงิน การปรับตัว ปัญหาส่วนตัว ดังที่ สุภาพรรณ โคตรจรัส (2524) ศรีธรรม ชนะภูมิ และฉวี สิงหวีสัย (2523) พบว่านิสิตนักศึกษามีปัญหาการปรับตัวทางการเรียนเป็นอันดับหนึ่ง ปัญหาด้านกิจกรรมทางสังคมและนันทนาการเป็นอันดับสอง ปัญหาด้านหลักสูตรและการสอนเป็นอันดับสาม ปัญหาด้านการปรับตัวทางอารมณ์และส่วนตัวเป็นอันดับสี่ ปัญหา นักศึกษา มีปัญหาทางจิตและโรคประสาทโดยส่วนใหญ่ มีอาการปวดศีรษะเนื่องจากความเครียด ทั้งนี้เพราะภูมิหลัง ความต้องการ ความสามารถ จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของนักศึกษาที่เข้ามหาวิทยาลัย มีความแตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ นิสิตนักศึกษามีความอซากรู้ อซากรู้เห็น อซากรู้เห็น เติมใจ จะทำงาน แม้ว่าจะไม่เข้าใจว่าการเรียนรู้อะไร และสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่เป็นอย่างไร (Kauffman, 1968)

นอกจากนิสิตนักศึกษาแล้ว บุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย จะเจริญก้าวหน้าหรือจะสามารถผลิตบัณฑิตได้คุณภาพดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ เพราะปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้

สถาบันอุดมศึกษามีมาตรฐานการศึกษาสูงเพียงใดหรือไม่ นั่นคือ คณาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาใดมีบุคลากรที่ขาดคุณภาพ ขาดโลกทัศน์ ขาดคุณธรรม ขาดความเสียสละ ขาดความเมตตากรุณา สถาบันจะขาดความเจริญก้าวหน้า (วิจิตร ศรีสอาน, 2520) และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ว่า อาจารย์มีบทบาทความเป็นครู นักวิจัย ผู้ให้บริการ และผู้ชี้แนะและเผยแพร่วัฒนธรรม โดยเฉพาะอาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งจะต้องมีลักษณะพิเศษคือ มีความอดทน เสียสละ และเข้าใจนิสิตนักศึกษา เนื่องจากการจัดระบบการเรียนการสอนในปัจจุบันเน้นให้นิสิตนักศึกษาต้องพึ่งตัวเองมากขึ้น สถานศึกษาจึงต้องจัดอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการให้แก่ นิสิตนักศึกษาเป็นรายบุคคล โดยอาจารย์ที่ปรึกษา 1 คนต่อจำนวนนักศึกษา 15-20 คน และให้ดำเนินงานกับนักศึกษาตั้งแต่เริ่มเรียน จนสำเร็จการศึกษา (สุรินทร์ สรศิริ, สมัย สอคอนทร์ และอินทร์ ศรีคุณ, 2509) ซึ่งมหาวิทยาลัยทุกแห่งได้ให้ความสำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยได้จัดให้มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการไว้ช่วยเหลือ นิสิตนักศึกษา แต่ปรากฏว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยหลายแห่งไม่เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอรับการปรึกษาแนะนำในด้านต่าง ๆ นิสิตนักศึกษาจะขอพบอาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะวันลงทะเบียนเรียนเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาลงนามในแบบฟอร์มลงทะเบียนเท่านั้น และอาจารย์ที่ปรึกษาจำนวนไม่น้อยก็ไม่มาพบนิสิตนักศึกษาในวันลงทะเบียนเรียน โดยให้อาจารย์ผู้อื่นทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาแทน (สำเนา ขจรศิลป์, 2533) ฉะนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในมหาวิทยาลัยหลายแห่งในปัจจุบันจึงมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการพัฒนานิสิตนักศึกษาได้ไม่มากเท่าที่ควร อันส่งผลต่อนิสิตนักศึกษาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ อันประกอบด้วย คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอนที่มีเอกลักษณ์พิเศษคือ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีกฏปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี โดยเฉพาะเน้นหนักทางปฏิบัติและต้องลงมือกระทำจริงกับผู้ป่วย นิสิตนักศึกษาจะต้องให้ความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง เพราะการผิดพลาดหมายถึงอันตรายต่อชีวิตผู้ป่วย นิสิตนักศึกษาได้รับการเน้นให้ตระหนักในเรื่องความรับผิดชอบสูง นอกจากนี้ยังต้องพบกับสภาพความเจ็บป่วย ความเครียด วิตกกังวลของผู้ป่วยและญาติ ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมงาน ซึ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีแนวโน้ม มีความวิตกกังวลและความเครียดสูงกว่านักศึกษาวิชาชีพอื่น ในระดับอายุใกล้เคียงกัน กอปรกับจะต้องพักอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยจะต้องปรับตัวหลายด้าน เช่น การเรียน การใช้จ่ายเงิน การใช้เวลาว่างและการปรับตัวในสังคมมหาวิทยาลัย ที่มีอิสระจากบิดามารดาและจะต้องรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อสามารถสำเร็จการศึกษาเป็นบุคลากรที่มีลักษณะดัง มิลเลอร์ (Miller, 1961) ได้กล่าวถึงลักษณะบุคลากรสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจขั้นมูลฐานที่จะนำความรู้เกี่ยวกับการเจริญเติบโต เกี่ยวกับ กายภาพและหน้าที่ของร่างกายมนุษย์ และปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและ จิตวิทยา ไปใช้ศึกษาความเจ็บไข้ของผู้ป่วย ตลอดจนครอบครัวและชุมชน
2. มีความสามารถที่จะเผชิญกับปัญหาทางสาธารณสุขที่พบบ่อย ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคล และชุมชน ทั้งทางด้านป้องกันส่งเสริมสุขภาพ และด้านปรึกษา
3. มีความสามารถในการใช้ความคิด และในการแก้ปัญหาด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์
4. มีทั้งความต้องการและความสามารถที่จะศึกษาด้วยตนเองตลอดเวลา ในเรื่อง ทางวิทยาศาสตร์สาธารณสุข เพื่อปรับตนเองให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของชุมชน และ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
5. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
6. มีความสามารถที่จะเป็นผู้นำคณะบุคลากรสาธารณสุข หรืออย่างน้อยเป็นสมาชิกที่สามารถในคณะที่ให้บริการทางสาธารณสุขทั้งต่อปัจเจกบุคคล ครอบครัวและชุมชน
7. ดำรงตนให้สมควรแก่มารยาทแห่งวิชาชีพ
8. มีความรับผิดชอบในการกระทำ และรู้จักความสามารถของตนเอง ทั้งแสดงความ เต็มใจที่จะแสวงหาคำแนะนำจากผู้รู้ดีกว่า

จากลักษณะวิชาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ข้างต้น อันเป็นเอกลักษณ์ในการศึกษาวิชาชีพ ทำให้อาจารย์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญและต้อง ใกล้เคียงกับนิสิตนักศึกษามากที่สุดเพื่อช่วยผ่อนคลายและแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้แก่นิสิตนักศึกษาได้ ฉะนั้น การจัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเพื่อช่วยประสานความเข้าใจ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา ระหว่างสถาบันกับนิสิตนักศึกษา (สวัสดิ์ สุนทรังษี, 2518) และเพื่อช่วยแก้ปัญหาได้ ทำให้นิสิตนักศึกษาสามารถปรับตัว เกิดการพัฒนาทางด้าน การเรียน สังคม ส่วนตัว โดยอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำหลักสูตรหรือแผนการ ศึกษา ตรวจสอบดูแลการลงทะเบียน แนะนำเกี่ยวกับการเรียนของนิสิตนักศึกษา นอกจากนี้ยัง รับผิดชอบให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวคือ ช่วยเหลือในการแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า ปัญหาทาง บ้าน ความวิตกกังวล สุขภาพและปัญหาทางการเงิน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2524)

อย่างไรก็ดี ปัญหาของนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพที่พบส่วนใหญ่ เป็นปัญหา สุขภาพจิตและสุขภาพกายสูงกว่าคณะอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้มีความวิตก กังวลสูง มีผลทำให้เกิดปัญหาทางกายตามมากคือ มีอาการปวดศีรษะบ่อย ๆ ปัญหาเรื่องระบบทาง เคนอาหาร เป็นหวัด และแพ้อากาศ และก่อให้เกิดสภาวะการลาออกกลางคัน (มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์, 2523-2524) การที่นิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีปัญหาดังกล่าว อาจ

มีสาเหตุมาจากการที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่รู้หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง การปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการให้คำปรึกษา ซึ่งต่างจากอาจารย์ผู้สอนทั่วไป นอกจากนี้ปัจจุบันนโยบายรัฐบาลมุ่งผลิตนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับภาวะการขาดแคลนที่ประเทศประสบอยู่ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539), ม.ป.ป.) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้จำนวนนิสิตศึกษาดังกล่าวมากขึ้น ขณะเดียวกันอาจารย์ในสาขาดังกล่าวมีจำนวนน้อยลงเพราะภาวะสมองไหลออกจากระบบราชการสู่ภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ก่อให้เกิดภาวะการขาดแคลน อาจารย์ที่เหลืออยู่ต้องแบกรับภาระทั้งการสอนวิจัยและบริหาร และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทุกด้านได้อย่างเต็มที่ สถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อที่จะเป็นตัวแทนของสถาบันในการที่จะแนะนำแนวทางให้นิสิตนักศึกษามอบหมายในการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถาบัน

จากปัญหาและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยใช้ทฤษฎีของวินสตันและคณะ ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่เน้นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษา เน้นการพัฒนานิสิตศึกษาด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติ การตัดสินใจด้วยตนเอง และความสามารถในการเข้าสู่สังคม ตลอดจนเน้นการให้คำปรึกษาวิชาการเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนิสิตนักศึกษาเป็นรายบุคคล ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถนำหลักการของทฤษฎีวินสตันและคณะมาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามปณิธานของสถาบันอุดมศึกษาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. วิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในมหาวิทยาลัยของรัฐตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ
2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
3. ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
4. เสนอแนวทางการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ให้มีบทบาทตามทฤษฎีของวินสตันและคณะอย่างเหมาะสมกับสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดที่จะศึกษามหาวิทยาลัยจ่ากัรบของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยการคัดเลือกมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนทุกสาขา เป็นมหาวิทยาลัยที่จัดตั้งมาแล้วเกิน 25 ปี และมีเอกลักษณ์ทางสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้สถาบันที่จะศึกษา จำนวน 5 แห่ง ได้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้บริหาร ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และรองคณบดีหรือผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการในคณะ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
 - 2.2 อาจารย์ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากมหาวิทยาลัยให้ทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาในคณะ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปีการศึกษา 2536
 - 2.3 นิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยทุกระดับชั้นในคณะสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปีการศึกษา 2536
3. การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในมหาวิทยาลัยของรัฐนั้น จะใช้ทฤษฎีของวินสตันและคณะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ โดยเน้นบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา 4 ด้าน คือ
 - 3.1 บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา
 - 3.2 บทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา
 - 3.3 บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา
 - 3.4 บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน
4. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในทัศนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษา
5. ในการวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในมหาวิทยาลัยของรัฐนั้น จะวิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้
 - 5.1 การดำเนินบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับแนวความคิดเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของวินสตันและคณะ
 - 5.2 ในการดำเนินบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการตามแนวความคิดของวินสตันและคณะ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในทัศนะของผู้บริหาร

6. การเสนอแนวทางการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ให้มีบทบาทตามทฤษฎีของ วินสตันและคณะอย่างเหมาะสมกับสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นการศึกษาจากทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยและผลที่ได้จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การเปรียบเทียบ และนำมาบูรณาการเป็น แนวทางการพัฒนาเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสามารถดำเนินบทบาทได้อย่างเหมาะสม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้บริหาร หมายถึง รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และรองคณบดีหรือผู้ช่วยคณบดี ฝ่ายวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

2. อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ หมายถึง อาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ได้รับการแต่งตั้งให้ ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือและแนะแนวทางแก่นิสิตนักศึกษาในด้านวิชาการ ด้านส่วนตัว และความประพฤติ ในปีการศึกษา 2536

3. นิสิตนักศึกษา หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 4 หรือปีที่ 5 ในกรณีคณะเภสัชศาสตร์ และปีที่ 6 ในกรณีคณะ แพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ ที่ลงทะเบียนในภาคศึกษาที่ 2 ปี การศึกษา 2536

4. บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์ที่พึงปฏิบัติต่อนิสิตนักศึกษาตามหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ซึ่งพฤติกรรมที่พึงปฏิบัตินั้น สามารถสังเกตและวัดพฤติกรรมออกมาได้

5. บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ หมายถึง พฤติกรรมเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการซึ่งวินสตันและคณะได้ศึกษา โดยทฤษฎีนี้ได้จำแนกบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการออกเป็น 4 ด้าน คือ บทบาทด้านการ แนะนำและให้คำปรึกษา บทบาทด้านพัฒนานิสิตนักศึกษา บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา และบทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน

5.1 บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่พึงปฏิบัติต่อนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการแนะนำและให้คำปรึกษาทั้งทางด้านวิชาการ และส่วนตัว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมถึงพฤติกรรมการให้ข้อมูลและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ โปรแกรมการศึกษา หลักสูตร แนวทางการประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อระดับสูง การใช้ชีวิต ทางการศึกษา วิธีการศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และการรู้จักวางเป้าหมายทางการศึกษาของตนเอง

5.2 บทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์ที่ปรึกษา วิชาการที่พึงปฏิบัติต่อนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาทั้งด้านสติปัญญา สังคม และจิตใจ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษา การตักเตือน เมื่อพบข้อบกพร่องของนิสิตนักศึกษา กระตุ้นให้รู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ และการจัดรูปแบบการให้คำปรึกษาที่สามารถติดตามและประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา

5.3 บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่พึงปฏิบัติต่อนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมในด้านการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีความอบอุ่น และเป็นกันเอง เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และมีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตนักศึกษา

5.4 บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่พึงปฏิบัติต่อนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมในด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบันเพื่อช่วยเหลือในการแก้ปัญหาตลอดจนเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา และแนะนำการใช้ทรัพยากรในสถาบันและชุมชนให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

6. สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ หมายถึง กลุ่มสาขาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยคณะต่าง ๆ ดังนี้ คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์

7. การรับรู้ทัศนคติ หมายถึง การที่บุคคลเลือกรับรู้สิ่งต่าง ๆ เฉพาะที่ต้องการรับรู้หรือสิ่งที่คาดหวังเท่านั้นโดยอาศัยประสบการณ์ในอดีต

8. มหาวิทยาลัยส่วนกลาง หมายถึง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล

9. มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค หมายถึง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มุ่งศึกษาถึงบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ปัญหาและอุปสรรคในการให้คำปรึกษา และแนวทางการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการตามทฤษฎีของวินสตันและคณะอย่างเหมาะสมกับสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ลักษณะของประชากร ประชากรในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา วิชาการ และนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 5 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2536 จำนวนทั้งสิ้น 750 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถาม ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากทฤษฎีของวินสตันและคณะ จำนวน 2 ชุด สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและนิสิตนักศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการให้ค่าปรึกษา

2.2 แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้ง 2 ชุดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ไม่ได้ปฏิบัติตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการให้สามารถดำเนินบทบาทได้อย่างเหมาะสมต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้รับกลับคืนทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ สำหรับส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิดและข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลในการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการบรรยายความตามตารางประกอบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเชิงพัฒนานิสิตนักศึกษามีความจำเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเท่าที่ปรากฏพบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการให้ค่าปรึกษานิสิตนักศึกษาในความดูแลเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียนให้ครบตามหลักสูตร และให้ตรงตามเวลาที่กำหนดเท่านั้น บทบาทในเชิงพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาขาดหายไป ทำให้ไม่สามารถสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นที่พึงประสงค์ของสังคมได้ และไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการอุดมศึกษาโดยทั่วไป ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบข้อมูลพื้นฐาน ในเรื่องบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาที่สัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อสร้างข้อความรู้ทางการวิจัยทางการศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา
2. ทำให้ได้ทราบการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในระดับอุดมศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนานิสิตนักศึกษาเท่าที่ดำเนินการอยู่ยังมีส่วนใดที่ยังไม่ปฏิบัติตามทฤษฎี ตลอดจนรู้ถึงปัญหาและอุปสรรคจะได้ส่งเสริมและเป็นแนวนโยบายสำหรับผู้บริหารเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เอื้อต่อการที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะพัฒนานิสิตนักศึกษา ขณะเดียวกันก็เป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้ที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการต่อไป
3. ช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เกิดความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบในการให้คำปรึกษาเรื่องอาชีพและความรับผิดชอบในอาชีพ